

TIETOSUOJASELOSTE – PIRLS 2026 OPPILASKYSELY JA -KOE

Mihin tarkoituksiin henkilötietoja kerätään ja käytetään?

PIRLS 2026 -tutkimuksessa (*Progress in International Reading Literacy Study*) kerättyjä henkilötietoja käytetään yksinomaan tieteellisiin tarkoituksiin. PIRLS on koulutuksen tutkimushanke, jonka tukijana on kansainvälinen IEA-järjestö (*International Association for the Evaluation of Educational Achievement*). PIRLS 2026 -tutkimuksen yhteydessä kerättävien henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta ja kansallisen tietosuojalain 4.3 §. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilötietojen käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi (tieteellinen tutkimus ja tilastointi). Perusopetuslaissa (628/1998) koulutuksen järjestäjälle on säädetty velvollisuus arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Tähän ulkoiseen arviointiin osaltaan kuuluvan PIRLS-tutkimukseen liittyvän aineistonkeruun ja tulosten raportoinnin opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut Koulutuksen tutkimuslaitoksen tehtäväksi.

Mitä henkilötietoja pyydämme?

PIRLS 2026 -tutkimukseen osallistuvien 4. vuosiluokkien oppilaita pyydetään vastaamaan Oppilaskyselyyn, jonka avulla kerätään tietoa tutkimukseen osallistuvien oppilaiden sukupuolesta, iästä, kodin resursseista, kotona puhutuista kielistä, lukemisesta koulun ulkopuolella sekä heidän näkemyksistään liittyen kouluympäristöön, lukemisen oppitunteihin ja lukemiseen yleisesti.

Koska PIRLS-tutkimukseen sisältyvä henkilötietojen käsittely perustuu opetushallintoviranomaisen lakisääteisen tehtävän suorittamiseen, vastaajilta ei pyydetä erillistä lupaa henkilötietojen käsittelyyn. Jos et halua vastata johonkin kysymykseen, voit jättää sen tyhjäksi.

Millaisia tietoja keräämme?

PIRLS-tutkimuksen oppilaskyselyiden vastauksista saadut tiedot kerätään ja tallennetaan numeerisessa muodossa. Tallennetut numeeriset tiedot edustavat valintoja (esim. monivalintakysymykseen tai kyllä/ei-valintaan). Koska tätä kyselyä hallinnoidaan verkossa, tallennetaan edellisten lisäksi seuraavia kirjautumiseen liittyviä tietoja: ensimmäisen ja viimeisen kirjautumisen ajankohta, vastaajan kirjautumiskertojen kokonaismäärä, vastausvuorossa olevan kysymyksen numero ja kyselylomakkeen lähettämisen tila. Lisäksi tallennetaan seuraavat lokidatatiedot: kaikki navigointitapahtumat, jokainen valintapainikkeen napsautus, kukin valinta avattavassa valikossa ja hiiren kohdennukset eri valintavaihtoehtoihin.

Tallennettuja tietoja ei voida käyttää yksittäisten vastaajien yksilöimiseen nimen mukaan. Sen sijaan jokaisella kyselyyn vastanneella oppilaalla on ID-tunnus, jonka avulla muiden kyselyiden vastaukset kohdennetaan kullekin koulun oppilaalle. Oppilaan ID-tunnus ja oppilaan nimi on vain koulun vastuuhenkilön ja Koulutuksen tutkimuslaitoksen tiedossa. Nimitietoja ei jaeta IEA:n tai kolmansien osapuolien kanssa.

Missä, miten ja miten pitkään henkilötietoja säilytetään?

PIRLS-tutkimuksen yhteydessä kerättyjä tietoja säilytetään tietoturvasyistä ja ulkopuolisilla ei ole pääsyä tietoihin. Tietoja ja aineistoja käsittelevät Koulutuksen tutkimuslaitoksen henkilöt ovat suorittaneet tietosuojakoulutuksen, ja heitä sitoo lakisääteinen salassapitovelvoite.

Koulutuksen tutkimuslaitos lähettää vastaustiedot IEA:lle suojatun SharePoint-palvelimen kautta, pseudonymisoidussa muodossa. Pseudonymisointi tarkoittaa henkilötietojen käsittelemistä siten, että henkilötietoja ei voi enää yhdistää tiettyyn henkilöön ilman lisätietoja. Kaikki tällaiset lisätiedot

säilytetään erikseen ja teknisten sekä organisatoristen toimenpiteiden avulla varmistetaan, ettei henkilötietoja voida yhdistää tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön. Lisäksi kaikki IEA:n työntekijät, jotka käsittelevät aineistoja, ovat allekirjoittaneet salassapitosopimuksen sekä suorittaneet koulutuksen asianmukaisesta tietojen käsittelystä.

Henkilötietoja säilytetään seuraavasti:

Vastaustiedot tallennetaan toistaiseksi siten, että niitä voidaan hyödyntää analyyseissa. Vastauksista luodaan tietokanta, jonka avulla tutkijat voivat vertailla koulutusjärjestelmiä maailmanlaajuisesti (katso Julkinen saatavuus alla).

Oppilaskyselyiden tiedot kerätään ja tallennetaan (mukaan lukien varmuuskopiot) Microsoft Azure -palvelimille Amsterdamissa, Alankomaissa. Kansallisten tutkimuskeskusten erillisillä lomakkeilla keräämät tiedot ladataan maittain IEA:n SharePoint-palvelimelle, jota ylläpitää Microsoft Euroopan alueella.

Oppilaiden osaamiskokeen aineisto kerätään ja tallennetaan (mukaan lukien varmuuskopiot) AWS-palvelimille Euroopassa.

Kaikki tietojenkäsittelyyn saapuneet tiedot on toimitettu ilman nimiä – tiedot sisältävät vain ID-tunnukset.

Kenelle ja miten PIRLS-tutkimuksen tietoja luovutetaan?

PIRLS-tutkimusta johtaa kansainvälinen tutkimuskeskus (*International Study Center, ISC*), joka sijaitsee Boston Collegessa, Yhdysvalloissa, ja jossa suurin osa aineiston analysoinnista tapahtuu. Analyysi vaatii vastaustietoja, jotka lähetetään ISC:lle suojatun SharePoint-palvelimen kautta pseudonymisoidussa muodossa. ISC:n työntekijät, jotka käyttävät tietoja analyyseihin, ovat allekirjoittaneet salassapitosopimuksen ja saaneet kattavan tietosuojaja yksityisyydensuojakoulutuksen.

IEA on tehnyt vaaditun tiedonsiirron vaikutustenarvioinnin henkilötietojen siirrosta Euroopan talousalueen ulkopuolelle Yhdysvaltoihin, ns. kolmanteen maahan. IEA luottaa Euroopan komission mallisopimuslausekkeisiin (moduuli II: Controller-to-Processor transfers) siirtäessään pseudonymisoituja henkilötietoja Yhdysvaltoihin. IEA on myös tehnyt tietojenkäsittelysopimuksen Boston Collegen ISC:n kanssa.

PIRLS 2026 -tutkimuksessa ISC toteuttaa yhteistyössä IEA:n kanssa tekoälyyn perustuvan automaattisen arvioinnin osalle avoimia vastaustehtäviä rinnakkain kussakin maassa/koulutusjärjestelmässä tehtävän ihmisten suorittaman arvioinnin kanssa. Kielellisen prosessoinnin tekoälytyökalun toimittaa OpenAI, LLC. ISC on hankkinut GDPR:n mukaisen virallisen tietojenkäsittelysopimuslisäyksen (Data Processing Addendum) OpenAI:n kanssa solmittuun sopimukseen. Tämä sopimus takaa, että OpenAI ei käytä tai tallenna aineistoa mallin kouluttamiseen tai parantamiseen. Sopimus sisältää selkeät ehdot tietojen käsittelylle, käyttöoikeuksien hallinnalle ja tietojen poistamiselle GDPR:n mukaisesti. OpenAI:n alihankkija saa käyttöönsä ainoastaan avoimien vastaustehtävien vastaukset ilman mitään henkilötietoja (personally identifiable information).

Vastaustiedot jaetaan myös takaisin turvattu SharePoint-palvelimen kautta PIRLS-tutkimuksen toteuttavalle kansalliselle tutkimuskeskukselle eli Koulutuksen tutkimuslaitokselle.

Tutkimuksessa käytettävien materiaalien painamista varten voidaan käyttää Jyväskylän yliopiston sopimuspainotaloa, jonka kanssa on laadittu tietojenkäsittelysopimus. Tutkittavien henkilötietoja säilytetään painossa vain painatustoimeksiannon suorittamisen ajan.

Kyselyyn liitettävät tiedot

Oppilaiden lisäksi opettajia ja koulujen rehtoreita/johtajia pyydetään täyttämään oma kysely. Neljännen vuosiluokan oppilaiden vanhempia/huoltajia pyydetään myös täyttämään Kysely varhaisoppimisesta ("kotikysely"). Näistä lähteistä saadut tiedot liitetään oppilaskyselyistä saataviin tietoihin lopullisessa kansainvälisessä tutkimustietokannassa (*international research database, IDB*).

Julkinen saatavuus

Lopullinen kansainvälinen tutkimustietokanta on julkisesti saatavilla seuraavilta sivustoilta:

<https://www.iea.nl/index.php/data-tools/repository> (Hampuri, Saksa)

<https://timssandpirls.bc.edu/index.html> (Boston, Yhdysvallat)

Kaikki tietokannassa olevat tiedot ovat pseudonymisoituja, eikä niitä voida yhdistää yksittäisiin henkilöihin tai kouluihin.

Automaattinen päätöksenteko ja profilointi

EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksen artiklassa 22 tarkoitettua automatisoitua päätöksentekoa, mukaan lukien profilointia, ei suoriteta.

Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyllä on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen artiklassa 7–22 määritellyt oikeudet. Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos käsittelee henkilötietojasi tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki 1050/2018) nojalla yksilöille kuuluvien oikeuksien mukaisesti. Sinulla on oikeus saada itseäsi koskevat tiedot nähtäväksesi sekä vaatia epätarkkojen tai virheellisten henkilötietojen oikaisua.

Jos sinulla on kysyttävää rekisteröidyn oikeuksista, voit olla yhteydessä yliopiston tietosuojavastaavaan. Kaikki oikeuksien toteuttamista koskevat pyynnöt toimitetaan Jyväskylän yliopiston kirjaamoon. Kirjaamo ja arkisto, PL 35 (C), 40014 Jyväskylän yliopisto, puh. 040 805 3472, sähköpostiosoite: kirjaamo@jyu.fi. Käyntiosoite: Seminaarinkatu 15 C-rakennus (Yliopiston päärakennus, 1. krs), huone C 140.

Jyväskylän yliopiston tietosuojavastaavan yhteystiedot:

Puh: 040 805 3297

Sähköpostiosoite: tietosuoja@jyu.fi

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Sähköpostiosoite: tietosuoja@om.fi

Puhelinvaihe: 029 566 6700

Kirjaamo: 029 566 6768

Rekisterinpitäjän yhteystiedot:

Koulutuksen tutkimuslaitos

Alvar Aallon katu 9

PL 35

40014 Jyväskylän yliopisto

Puh. 040 805 4810 (Kaisa Leino, kansallinen koordinaattori)

Puh. 0400 545 105 (Eija Puhakka, aineistokoordinaattori)

Sähköpostiosoite: pirls2026@jyu.fi

sekä

Stichting I.E.A. Secretariaat Nederland

Keizersgracht 311

1016 EE Amsterdam

The Netherlands

Puh. +31 20 625 3625

Sähköpostiosoite: secretariat@iea.nl